

Van liefhebber tot professional

Ab Kuypers

Soms lijkt het erop dat er evenveel bedrijfsmethoden zijn als Nederland imkers telt. Nu zal dat wel meevallen maar dat er verschillen zijn staat vast. Hierbij een vergelijking tussen een 'bovenmodaal'- en een beroepsimker. Ik sprak midden in het seizoen met Jan Charpentier en met Cees van Holland.

Betere imkers

Actief in diverse commissies van VBBN en VIB (Vlaamse Imkers Bond), voorzitter van 'Schier' en mede-redacteur van het blad 'Betere bijen'. Over imkeren in het algemeen: 'Bijenhouden, Ab, is een spel tussen imkers en bijen. Soms reageren bijen anders dan je verwacht, daarop moet je proberen in te spelen.' Over zijn bedrijfsmethode is hij mijn inziens iets te bescheiden. 'Ik weet niet in hoeverre mijn imkeren afwijkt van anderen.' Aan het woord is Jan Charpentier. 'Wat anderen precies doen, dat hoor je niet altijd. Veel imkers blijven werken volgens de de Aalstermethode, zoals ze ooit hebben geleerd. Ik zie daar geen ontwikkeling in. Vroeger was dat goed, daardoor konden korfimmers de overstap maken naar kasten. Maar nog steeds wordt deze methode op cursussen aangeleerd als enig juiste. Wat er in de loop van de tijd verder is ontwikkeld, dat komt amper of helemaal niet aan bod. Mijn streven is er op gericht het imkeren te verbeteren. Ik vind dan ook dat Nederland misschien geen behoefte heeft aan meer, wel aan betere imkers.'

Koninginnenteelt

Jan Charpentier maakt zich zorgen over de kwaliteit van de bijen in het algemeen. Basis van zijn methode is daarom het verbeteren of ten minste in stand houden van de kwaliteit van de bijenpopulatie. 'Er zit veel hybridisering in de Nederlandse bij, dat gaat niet goed, dat levert steeklustigheid op als je ze hun gang laat gaan. Mijn idee is via eenvoudig toe te passen koninginnenteelt een oplossing te bieden. Daarbij wordt vooral de stekerigheid van onze bijen teruggedrongen door uit te gaan van zachttaardig materiaal. Mijn ideaal is dat ik redelijk in de bijen kan werken, zonder kap en handschoenen. Zelf teel ik o.a. na van koninginnen van Schiermonnikoog die op eigen stand worden bevrucht.'

Standbevrucht

De methode die Jan Charpentier voor ogen staat, 'bepaalde koninginnenteelt' zoals hij die zelf noemt, is toepasbaar voor iedereen, ook voor beginners en gaat uit van zachttaardig materiaal. Jan: 'Het hoeft daarbij niet om een bepaald ras te gaan. De aanwezigheid van meerdere rassen hoeft wat ik voorsta niet in de weg te staan. Ik denk aan zogenaamde overlarfprojecten waarbij op vaste adressen, waar wordt geselecteerd, aangenomen moerdoppen beschikbaar zijn. Zo kan je het overlarven aan deskundigen overlaten. De imker, ook de beginner, kan zelf zijn koninginnen opkweken en op eigen stand laten bevruchten. Op deze wijze is voor iedere imker selectie en koninginnenteelt eenvoudig toe te passen. In onze kring van Berlicumse imkers werken we al gedeeltelijk zo. Vlaanderen geeft ons daarin het goede voorbeeld.'

Zwermbeheersen

'Het systeem van vegers maken behoeft dringend verandering,' aldus Jan Charpentier. 'Mijn zwermbeheersing doe ik als volgt. Van de productievolkten maak ik afleggers (drieramertjes) en geef daarvoor in de plaats kunstraat. Zo haal je de druk een beetje van de ketel. Bij toch opkomende zwermvlucht wordt een tussenaflegger gemaakt. Intussen kweek ik jonge moeren op in die drieramers. Negen dagen nadat de oude moeren zijn verwijderd krijgen de volken een nieuwe, leggende moeder.' Zowel het 'bepert koninginnentelen' als zijn wijze van zwermbeheersing zijn ingebouwd in de cursus die door Jan Charpentier is ontwikkeld en nu met succes in Berlicum werd geïntroduceerd. 'Onze 'grijze' cursus (Jan is leraar bijenteelt en dus geeft hij geen 'zwarte' cursus) is niet de gebruikelijke voor beginners. We noemen hem 'modern imkeren'. Hierin komen mijn idealen van betere imkers en betere bijen samen.'

Onderwijs

Zelf heeft hij allerlei cursussen op het gebied van de bijenteelt gevolgd, zowel in Nederland als in onze buurlanden. Begonnen met een beginnerscursus, volgden cursussen op het gebied van de koninginnenteelt, honingkeurmeester, kunstmatige inseminatie en is hij zelf leraar bijenteelt, dit allemaal omdat 'Overal iets (kennis) te halen is'. 'Het onderwijs moet wel onder goede controle staan. Ik vind ook dat leraren

bijenteelt regelmatige nascholing behoeven. Koninginnenteelt moet zeker een vast onderdeel van cursussen worden, nu wordt daarover eigenlijk niets aan beginners doorgegeven.'

Honing

'De huidige honingkeuringen hebben nauwelijks waarde. Het is een oordeel op uiterlijk, over de kwaliteit van de honing zegt het weinig. In Berlicum zijn we begonnen met een keurmerk, 'Balkums goud'. Behalve de garantie voor een streekeigen produkt is men tevens verzekerd van kwaliteit. Onze keuring begint al bij het slingeren, waarbij we letten op alle omstandigheden waaronder dat gebeurt. Daarna worden er monsters

Jan Charpentier: ...zonder kap en handschoenen...

voor onderzoek naar de MAS, afdeling levensmiddelen-technologie in Boxtel gestuurd. Pas wanneer daar blijkt dat de honing aan alle eisen voldoet mag het definitief 'Balkums goud' worden genoemd,' aldus Jan Charpentier, een imker die toch wel echt boven mijn gemiddelde uitsteekt en wiens werkwijze meer aandacht verdient dan dit beperkte verslag biedt.

Beroepsimker

Hij zit midden in de drukte van de honingooft. 'Een beetje tegen de verwachting in hebben de bijen, vooral in de polder, de laatste weken toch nog veel honing binnen gehaald.' Op een vrije zondag heeft hij niettemin tijd voor een gesprek. Ook nu weer een gesprek dat meer oplevert dan hier kan worden vermeld. Cees van Holland, naar eigen zeggen nog de enige beroepsimker die ons land kent. 'In ieder geval wat betreft de imkers die werken zoals ik, voor de honing. Anderen richten zich vooral op de bestuiving in de kassen. Daarnaast zijn er de bedrijfsimkers bij enkele

zaadteeltbedrijven. Ik doe overigens ook wel bestuivingswerk, dat moet wel wil ik kunnen rondkomen. Hoe het ook zij, Cees is een echte vader-op-zoon imker, die de tijden zoals wij die kennen uit de verhalen over de oude korventeelt nog aan den lijve heeft meegemaakt.

Getallen

In de loop van ons gesprek wordt me duidelijk dat de bedrijfsmethode van Cees van Holland in feite niet zoveel afwijkt van die van de meeste hobby-imkers. De verschillen liggen vooral in de aantallen waarmee in het bedrijf van Cees, 'De werkbij', wordt gewerkt. Jaarlijks worden zo rond de 350 volken ingewinterd.

Cees van Holland: ...voor de honing...

Ofwel, waar wij als hobby-imker denken in kilo's honing, doet Cees dat in tonnen. Hetzelfde geldt voor de hoeveelheden suiker. Dat alles betekent overigens niet dat hij zich niet thuis zou voelen in de wereld van ons 'amateurs'. Veel verder dan de normale kritiek, die ook bij elke serieuze imker bestaat, komt hij niet. Klachten over de troep die wordt achtergelaten bij drachten werken voor Cees als beroeps sterker als nadeel dan voor anderen. Ook het verkopen van honing tijdens bijenmarkten onder de afgesproken prijs en het werken onder de geldende bestuivingsvergoeding zijn punten die hem allerm minst bevallen.

Een bijenjaar

Vakantie neemt de familie van Holland op tijdens de rustigste periode van het jaar, januari. 'Dan zijn er ook geen volken in de verhuur en hebben we even rust.' Al vroeg in het voorjaar begint het reizen met de bijenvolken. 'De 7-ramers, dat zijn de kunstzwermen van het voorgaande jaar, zijn dan al ingezet voor de

bestuiving in de kassenteelt. Zo'n 150 productievolkten moeten allemaal een plaats bij de wilg vinden, later bij het fruit en latere drachten. Ongeveer 100 korfvolkten worden eerst gebruikt voor bestuivingswerk, later worden deze op de heide ingezet voor raathoning.' Al met al betekent dit dat Cees zo'n beetje heel Nederland rondreist. 'Ik rijd rond de 40.000 kilometer per jaar.'

Zwermbeheersing

'Eigenlijk begint de voorbereiding op het zwermgebeuren al in maart, april, met het knippen en merken van de moeren. Uit de beste volkten kweek ik zo'n 30 jonge koninginnen, die als reserve dienen voor later in het jaar. Van de andere volkten worden kunstzwermen gemaakt, ik volg min of meer de Aalstermethode. Alleen ga ik al op de 11e dag doppenbreken, waarbij ik de volkten op één dop laat staan. Ik kan het risico niet lopen dat het op de 13e dag slecht weer is. Van de volkten die wat achter zijn gebleven in hun ontwikkeling, worden de moeren doodgeknepen. Zij krijgen een reservemoer, dan weet ik dat daar een goede ingaat. De korfvolkten, die op het bedrijf blijven, laat ik op natuurlijke wijze zwermen. In de zwermperiode heb ik iemand die de volkten in de gaten houdt en de afgekomen zwermen voor me schept. Dat kan hier goed, ik heb geen last van burens. De volkten die zwermtraag zijn worden 'gejaagd'.'

Over kasten, rassen en andere kwaliteiten

'Hoewel ik net zo lief met Simplexkasten zou imkeren, gebruik ik toch Spaarkasten. Met de Simplex zou ik

veel te veel materiaal in gebruik hebben.' Cees van Holland doet niet aan rassenteelt, hij werkt met gewone 'huis-, tuin- en keukenbijen. Wel koopt hij ieder jaar een enkele Carnicakoningin, zodat in zijn bijenbestand het nodige Carnicabloed voorkomt. Van 'lastige' bijen zegt hij geen last te hebben. Over de kwaliteit van de honing afkomstig uit de imkerij van Cees van Holland hoeft de consument zich geen zorgen te maken. De Keuringsdienst van Waren is een trouwe bezoeker, zowel op bijen- en andere markten, alsook op het bedrijf zelf, waar in een ruime slinger ruimte de honing wordt verwerkt. Ook laat Cees zelf wel monsters onderzoeken. Dat heeft dan vooral betrekking op de van imkers ingekochte honing.

Tot slot

Of het noteren van de twee verhalen duidelijk heeft gemaakt wat de verschillen zijn tussen een liefhebber en een professional? Eigenlijk zijn zij niet te vergelijken. Het is vooral de inhoud van de werkzaamheden, die verschillen laten zien. Want bij Cees van Holland gaat het behalve om bijen en honing ook nog om wasverwerken, verkoop van imkermaterialen, bijenmarkten aflopen, kortom een echt 'ouderwets' imkersbedrijf, waarin voor allerlei 'hobby-zaken' geen tijd is. Een bedrijf echter dat blijkt te drijven op dezelfde basis als de activiteiten van de 'hobbyist': liefde voor de bijen en het imkeren. Beiden tonen zij zich daarin ware 'liefhebbers' met een hoge mate aan professionaliteit.

270

bijen DE LEZER SCHRIJFT

Huur een bijenvolk

6 augustus, zonnig weer tijdens de bijenmarkt te Epe, daar ontmoet je allerlei imkers. Zo ontmoette ik Marleen Boerjan, redactielid Bijen, gewapend met de fotocamera, driftig foto's makend voor ons maandblad. Natuurlijk praatten wij over de imkerij in zijn algemeenheid, en tijdens zo'n gesprek (met Marleen kan je heerlijk discussiëren) lanceerde zij echt een leuk idee. De Nederlandse imkerij heeft dringend behoefte aan mensen die willen gaan imkeren maar daar mogelijk wat drempelvrees bij hebben. Nu al, worden er in het hele land initiatieven ontplooid om deze mensen over de streep te trekken, waarvoor alle lof. 'Waarom', dacht Marleen, 'kunnen deze mensen niet bij een plaatselijke subvereniging die over een bijenstal beschikt, gewoon ter kennismaking een bijenvolk huren,

bijvoorbeeld voor een jaar. Ja, waarom eigenlijk ook niet? Dit is voor een actieve subvereniging dé mogelijkheid om weer eens in de publiciteit te komen voor een nieuwe kennismakingscursus. 'Maak kennis met bijen en huur een eigen volk', dit alles onder begeleiding van een imker of meerdere imkers die zich hiervoor in willen spannen. Er zijn, denk ik, veel mensen die in eerste instantie tegen de kosten opzien om al het materiaal aan te schaffen, maar toch sterk geïnteresseerd zijn in het boeiende bijenleven. Welnu, dit is een mogelijkheid om mensen tegen een redelijk tarief kennis te laten maken met het imkeren en ze mogelijk enthousiast te maken om na dat jaar door te gaan met imkeren. Wie probeert dit eens?

Roel ten Klei, Bijenhuis Wageningen